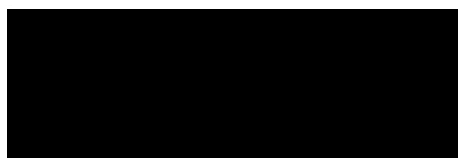

NOORD-NEDERLAND STRUCTUREEL STERKER MAKEN

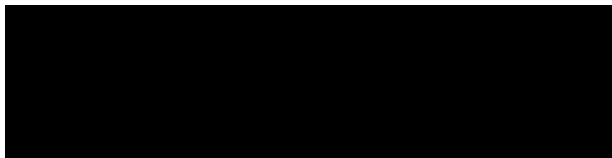
34 voorstellen voor betere bereikbaarheid van Noord-Nederland

Noord-Nederland structureel sterker maken

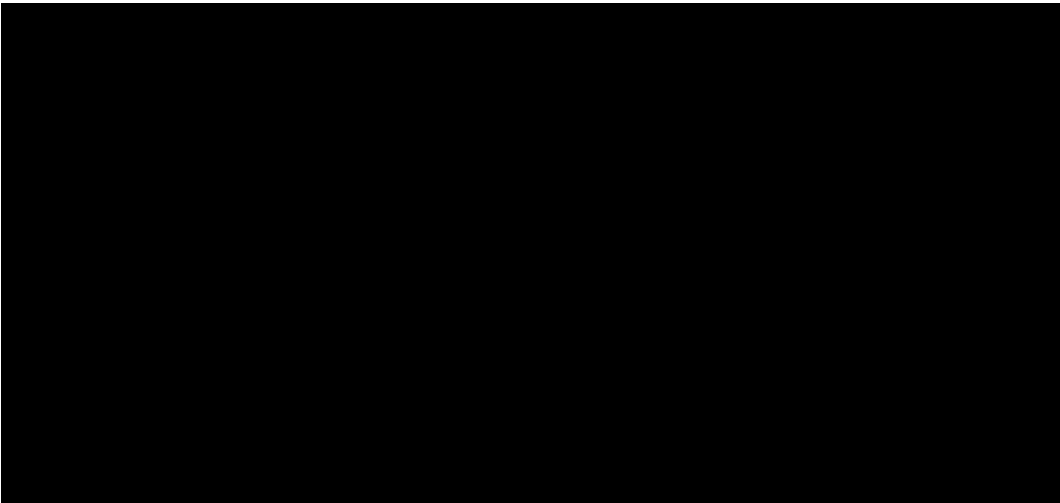
34 voorstellen voor betere bereikbaarheid van Noord-Nederland

SPOOR – WEGEN – WATERWEGEN – VliegVeld

Inhoud

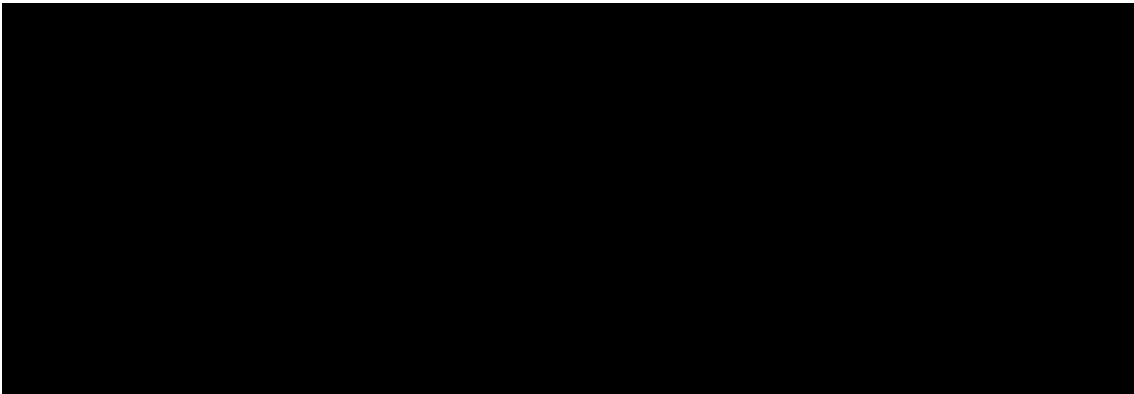
INLEIDING	3
SPOOR.....	5
WEGEN	7
VAARWEGEN/AQUADUCTEN/HAVENS	9
LUCHTVAART	11

Ik werkte 43 jaar [redacted] als (hoofd)uitvoerder, (hoofd) toezichthouder en projectleider bij grote aannemers, waterschappen, provinciale – en Rijkswaterstaat. Ik werkte onder andere aan de spoorverdubbeling van de Schipholtunnel, de HSL 1 en 4, dijkverzwaringen, ruilverkavelingen, wegenbouw, betonprojecten, spoor- en havenwerken in Nederland en off-shore opbouw in de Verenigde Staten.

In Noord-Nederland adviseerde ik over de N33-Zuid (Assen – Gieten – Zuidbroek) waarbij mijn adviezen leidden tot besparingen van ca. 60 miljoen euro.

Als gepensioneerde heb ik *geen zakelijke of persoonlijke belangen* bij welk project dan ook; ik geef mijn adviezen louter vanuit mijn betrokkenheid bij Noord-Nederland, en omdat ik verwacht met mijn jarenlange praktijkervaring een nuttige bijdrage te kunnen leveren aan de kwaliteit en kosten-efficiëntie van nieuwe infrastructurele initiatieven.

INLEIDING

Onlangs publiceerden de Noordelijke provincie- en grote stadsbestuurders* de 'Bouwstenen voor een Deltaplan voor het Noorden'. Kort samengevat ging het om het aanbod om in Noord-Nederland 220.000 extra woningen te bouwen – als oplossing voor de toenemende woonproblematiek in West-Nederland – in combinatie met de aanleg van de Lelylijn, de Nedersaksenlijn en de verbetering/versnelling van het bestaande spoor Groningen/Leeuwarden – Zwolle. In totaal is voor deze drie spoorprojecten 10 tot 13 miljard euro nodig, welk bedrag het rijk dan beschikbaar zou moeten stellen. Gaat dat geld er ooit komen? In deze notitie laten we zien dat we voor de helft van dat budget Noord-Nederland 35 krachtige impulsen voor structurele versterking kunnen geven.

* Provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Flevoland en de gemeenten Groningen, Assen, Emmen en Leeuwarden.

Noordelijke kwaliteiten in de breedte versterken

Als snel na publicatie van de Bouwstenen voor een Deltaplan klonken er – naast waardering voor het energieke initiatief – ook kritische geluiden. Is er in Noord-Nederland wel voldoende ruimte voor zoveel nieuwe woningen? Hoe bewaken we de kwaliteit van onze mooie landschappen? Voor wie zijn die woningen eigenlijk bestemd? Hoe reëel is het te verwachten dat mensen uit de Randstad daadwerkelijk naar Noord-Nederland verhuizen? Alleen om te wonen? Creëren we dan ook extra werkgelegenheid? Heeft Noord-Nederland aan de drie spoorprojecten genoeg om de beoogde integrale verbeterslag te maken of is er meer nodig? Zo wonen de Noorderlingen gemiddeld drie keer zo ver

van hun werk als mensen in de rest van Nederland; dat vraagt nadrukkelijk ook om betere verbindingen binnen de eigen regio.

En welke keuzes maken we als niet het gehele gevraagde bedrag, maar slechts een deel beschikbaar komt? Vele kleinschalige projecten versterken de totale noordelijke regio beter en hebben meer kans van slagen als drie megaprojecten. Staan we dan weer met lege handen? De vraag is ook hoe we tegen de ontwikkeling van Noord-Nederland aankijken. Positioneren we onze regio als overloopgebied voor de overspannen randstad? Of zetten we in op autonome versterking van onze regio? Vestigen wij onze hoop op uitwijkende Randstedelingen of geven we prioriteit aan het versterken van onze interne economische structuur, aansluitend op de Noordelijke kwaliteiten en onze eigen behoeften en verlangens. De indruk is dat er voor deze laatste strategie in Noord-Nederland een breed draagvlak is. Dat blijkt althans uit de vele gesprekken die ik in de afgelopen jaren en weken met vele Noordelijke gemeente- en provinciebestuurders en organisaties in Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel heb gevoerd.

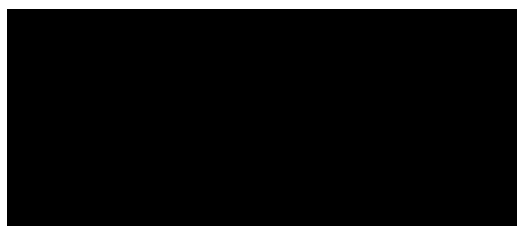
Ca. 6 miljard voor ruim 34 versterkende (deel)projecten

In Noord-Nederland zijn er tientallen infrastructurele knel- en verbeterpunten die om een oplossing vragen en die stuk voor stuk bijdragen aan het versterken van de bereikbaarheid en economische potentie van Noord-Nederland. Verder zijn er ook alternatieve plannen die (deels) oplossingen bieden voor dezelfde problematiek als waar de drie voorstellen

uit de Bouwstenen zich op richten: snellere spoorverbindingen met West-Nederland, een tweede spoorontsluiting van Noord-Nederland (vanwege de kwetsbaarheid van knooppunt Zwolle) en betere spoorverbindingen tussen Oost- en Noord-Nederland; alternatieve voorstellen die eenvoudiger en goedkoper zijn te realiseren. In deze notitie presenteer ik meer dan dertig voorstellen voor structuurversterkende infra-projecten in Noord-Nederland; deels betreft het al langer bestaande wensen, deels zijn het nieuwe initiatieven; deels door mij zelf bedacht, deels voorgedragen door mijn lokale en/of provinciale gesprekspartners (zowel overheid als bedrijfsleven). Hiervoor hoeft het Noorden zich niet aan te bieden als overloopgebied voor woningzoekenden uit het Westen als wisselgeld voor spoorlijnen. Het zijn stuk voor stuk projecten die de economische kracht van Noord-Nederland kunnen versterken. Een globale kostenraming leert dat al deze projecten met ongeveer de helft van het nu gevraagde budget zijn te realiseren.

Naar een gezamenlijke en breed gedragen strategie

De projecten op de volgende pagina's zijn bedoeld als alternatief voor de Bouwstenen voor het Deltaplan; om de discussie over de meest kansrijke strategie voor een sterker Noord-Nederland breder te trekken en de conclusies die eruit getrokken worden een steviger draagvlak te geven. Vandaar dat deze notitie tegelijk een oproep is aan alle Noordelijke bestuurders en andere betrokkenen om te reageren op de hier gepresenteerde voorstellen, aanvullende wensen en ideeën te uiten, en om vervolgens gezamenlijk een breed gedragen strategie te ontwikkelen voor evenwichtige groei in een sterk en leefbaar Noord-Nederland.

	PROJECT	MOTIVATIE/VOORDELEN	OPMERKINGEN/ TOELICHTING	miljoen €
SPOOR				
Betere, betrouwbaarder en snellere verbinding met Randstad; verbinden Noord- en Oost-Nederland; aansluiten Emmen op intercitynet; aantrekkelijk (veel goedkoper) alternatief voor Lelylijn/Nedersaksenlijn; oplossen knelpunt OV Zernike (Stad Gr)				
1	Nieuwe spoorlijn Dalen – Hoogeveen en Hoogeveen – Kampen-Zuid Aanleg van een nieuwe intercity spoorlijn (140/160 km/u) van Dalen naar Hoogeveen en verder naar Kampen-Zuid, Leeuwarden en Groningen. In Kampen Zuid sluit de nieuwe lijn aan op de bestaande Hanzelijn (200 km/u).	• Emmen krijgt aansluiting op intercitynet; snelle spoorverbindingen met Groningen, Leeuwarden en Randstad (reistijd Emmen – Groningen ca 50 minuten; thans ruim 2 uur per trein en ruim 1 uur met bus) • Hoogeveen weer intercitystation • Tweede spoorontsluiting Noord-Nederland, niet via kwetsbare knooppunt Zwolle	Bij Staphorst kruising/knooppunt met oude spoor (viaducten/tunnels) Bij Hoogeveen ruimere bochten (hogere snelheid) naar Noorden en Zuiden maken	2.000
2	Spoor Leeuwarden en Groningen – Zwolle Bestaand spoor versnellen tot 200 km/u; hiervoor moeten de sporen verder uit elkaar worden gelegd; tevens alle huidige 55 overwegen ongelijkvloers (tunnel, viaduct) maken.	• Reistijdwinst Noord-Nederland – Westelijke Randstad >30 minuten) • Jarenlange werkgelegenheid voor regionale aannemers	Hierover met alle betrokkenen een afspraken maken over meerjarige uitvoeringsplanning enz; en e.e.a. in convenant vastleggen	1.000
3	Spoor Groningen – Leeuwarden Spoorlijn Groningen – Leeuwarden geheel dubbelspoors maken en elektrificeren <i>Aandachtspunten</i> – Enkelspoors brug bij Noordhorn vervangen door dubbelspoors brug; enkelspoors brug hergebruiken voor nieuw spoor Zernike – Sauwerd	• Betere en frequentere verbinding twee provinciehoofdsteden • Verkorten reistijd, verminderen kwetsbaarheid, verhogen comfort		300

4	Nieuw spoor 'Rondje Zernike' Aanleg van een nieuw enkelspoor naast nieuwe ruime westelijke ringweg; hiermee ontstaat een rondje Hoofdstation – Hoogkerk – Zernike – Hoofdstation.	• Duurzaam en relatief goedkoop oplossen van knelpunten OV naar Zernike • Door een eenrichtingsrondje ruimte voor hoge frequentie • Eventuele nieuwe haltes voor Hoogkerk, De Held • Station Hoogkerk overstapstation voor reizigers uit Friesland naar Zernike	Spoor Hoofdstation – Hoogkerk-West en Hoofdstation – Noorderstation verdubbelen <i>Extra optie</i> Aftakking vanaf Zernike naar Sauwerd; hiervoor huidige spoorbrug bij Noordhorn te gebruiken	100
5	Spoor Zuidbroek – Winschoten Bestaand spoor verdubbelen	• Verhogen capaciteit, verminderen kwetsbaarheid	Brug over A.G. Wildervanckkanaal moet 2 meter omhoog	50
6	<u>Spoor Groningen – Leer – Oldenburg</u> Geen nieuwe Friesenbrücke, maar tweesporige spoortunnel onder de Eems		<u>Te financieren samen met Duitsland</u>	500
7	Spoor Veendam – Eemshaven Nieuw enkel vrachtspoor vanaf Veendam langs de N33 Midden/Noord naar de Eemshaven	• Aanzienlijke verbetering bereikbaarheid van Eemshaven per spoor • Impuls voor verdere ontwikkeling Eemshaven	Spoor gaat ook onder aquaduct Eemskanaal/Damsterdiep	100
8	Spoor Almelo – Mariënborg Bestaand spoor verdubbelen en elektrificeren	• Intercityverbinding Enschede – Noord-Nederland • Reistijdwinst Groningen/Leeuwarden – Enschede 55 minuten		100
9	Spoor Gramsbergen – Coevorden – Dalen Bestaand spoor (10 km) verdubbelen en elektrificeren	• Intercityverbinding Enschede – Noord-Nederland • Reistijdwinst Groningen/Leeuwarden – Enschede 55 minuten		60
TOTAAL SPOOR ca				4.200

Kostenraming: globaal in miljoenen euro's. De ramingen zijn gebaseerd op gemeten lengtes x gangbare eenheidsprijzen.

A. Spoorbrug over de IJssel zuidzijde Zwolle van 2 naar 4 sporen. De uitkomende brug gaat richting Kampen in de aftakking Hanzelijn.

		PROJECT	MOTIVATIE/VOORDELEN	OPMERKINGEN/ TOELICHTING	miljoen €
WEGEN					
Knelpunten oplossen; bevorderen bereikbaarheid van en binnen Noord-Nederland; stimuleren economie; in de uitvoering jarenlang veel werkgelegenheid voor Noordelijke aannemers					
10	N33	Zuidbroek-Eemshaven Verdubbelen rijbanen; vervangen brug door aquaduct Eemskanaal bij Appingedam In de huidige plannen is sprake van drie deelprojecten : 1: Zuidbroek – aquaduct; 2: Aquaduct bij Appingedam; 3: Appingedam – Eemshaven. Voor deelproject 1 is alternatief tracé waarmee ca. 40 miljoen kan worden bespaard.	• Verbeteren ontsluiting Eemshaven; uitvoering geven aan reeds lang bestaande voornemens	Advies: aquaduct het eerst bouwen en in gebruik nemen. Bij afbraak huidige brug komt veel zand vrij	180
11	N34	Gieten Fly-over over de rotonde en N33; plaatsing geluidsschermen N34 - 4 km verdubbelen 2x2	• Oplossen knelpunt; verminderen geluidsoverlast		20
12	N386 N34	Kruispunt Tynaarlo/Zuidlaren tot A28 naar 2 x 2	• Oplossen knelpunt		20
12a	A28	De Punt naar Groningen tot A28 naar 2 x 3 rijbanen Verdubbelen; nieuw ruimer spoorviaduct i.v.m. versnellen spoor Groningen-Zwolle (200 km/u)			35
13	N366	Nieuwe Pekela – Alteveer – Stadskanaal – Musselkanaal – Ter Apel Verdubbelen van 2x1 naar 2x2; breder viaduct over Pekelder A	• Verbetering doorstroming		60
14	N381	Emmen-Drachten (Friesland-route) Emmen – Beilen – Oosterwolde verdubbelen (Tracé in Friesland is al verdubbeld)	• Verbetering doorstroming		60

		PROJECT	MOTIVATIE/VOORDELEN	OPMERKINGEN/ TOELICHTING	miljoen €
15	N391	Ter Apel – Emmen Capaciteit bestaande weg vergroten (verdubbelen);	• Verbetering doorstroming		70
15a		Aanleg nieuwe noordelijke ringweg Emmen deels verdiept met 250m deksel, aansluiten op N34; N34 > Frieslandroute: 2 km zuidwaarts verdubbelen 2x2			
16	N50	Hattermeerbroek – Emmeloord Geheel verdubbelen; 2x2 (is nu deels) In deze weg zitten twee bruggen, over IJssel en Zwarte Meer. Optie: vervangen bruggen door aquaducten: + 600 milj. euro	• Verbetering doorstroming		60
17	Stad Gr.	Kruising Griffeweg/Sontweg in Europaweg Kruispunt ongelijkvloers maken, Europaweg omhoog	• Oplossen knelpunt		10
18		Kruising Europaweg – Damsterdiep Kruispunt met viaduct ongelijkvloers maken	• Oplossen knelpunt; ongehinderde toegankelijkheid UMCG		10
19	A28	Assen – De Punt – Julianaplein Groningen Verbreden tot 2 x 3 rijbanen	• Verbetering doorstroming		25
20	A28	Meppel – Hoogeveen Verbreden tot 2 x 3 rijbanen	• Verbetering doorstroming		50
21	N35	Zwolle – Wierden Verdubbelen 35 km, van 2x1 naar 2x2	•		80
22	A7- N7	Ruime westelijke ringweg om de stad Groningen Nieuwe ringweg vanaf A7, westelijk om de stad, met nieuwe brug over Van Starckenborghkanaal, aansluiten op Eemshavenweg en Oostelijke ringweg	• Verbetering doorstroming; ontlasten Zuidelijke Ringweg • Combineren met spoor Zernike		200

	PROJECT	MOTIVATIE/VOORDELEN	OPMERKINGEN/ TOELICHTING	miljoen €
23	A7/N Ring Zuid 7/N28 Behoud diverse afritten in de stad Groningen (in combinatie met ruime Westelijke ring)	• Behoud ontsluiting stadswijken; verminderen sluipverkeer		5
TOTAAL WEGEN; ca.				855

Kostenraming: globaal in miljoenen euro's. De ramingen zijn gebaseerd op gemeten lengtes x gangbare eenheidsprijzen.

PROJECT		MOTIVATIE/VOORDELEN	OPMERKINGEN/ TOELICHTING	miljoen €
VAARWEGEN/AQUADUCTEN/HAVENS				
Alle hoofdvaarwegen bevaarbaar maken voor grotere en zwaardere schepen (3.500 ton; 1-12 m breed); herstel (vracht)vaarroutes; aanleg containerterminals. Duurzamer, zuiniger, alternatief voor lange-afstands vrachtverkeer (Rotterdam, Amsterdam) over de weg; impuls voor Noordelijke scheepsbouw, hoogwaardige werkgelegenheid				
24	A7	Kruising Ring Zuid – Noord-Willemskanaal A7 via aquaduct tunnel onder NW-kanaal en Julianaplein door; In de bochten Assen > Drachten en Drachten > Assen een klapbrug plaatsen	- Behoud mastvaart; bevaarbaar voor zwaardere schepen; - Herstel vrachtvaart Groningen – Assen	90
25	A28	Kruising NW-kanaal – A28 Twee bruggen of aquaduct (+20 milj); evt hergebruik bruggen uit de stad (zie punt 20)	Herstel vrachtvaart Groningen – Assen	20
26	N7	Kruising Ring Zuid/Osloweg – Winschoterdiep Lage en hoge brug vervangen door aquaduct	Bevaarbaar voor grotere schepen	40
27		Gideonbrug Brug in de oude ringweg vervangen door aquaduct	Bevaarbaar voor grotere schepen	40
28		Kruising Oostelijke Ring – Eemskanaal (afrit Delfzijl) Brug vervangen door aquaduct	Bevaarbaar voor grotere schepen	40
29		Eemskanaal Alle vijf huidige bruggen vervangen door 2 aquaducten (N33 en N46) en 3 draaibruggen met draaipunt in de dijk (buiten de vaarroute)	- Doorvaartbreedte overal naar 27 m - Geschikt voor schepen van 3500 ton (norm voor hoofdvaarwegen; Lemmer-Delfzijl) - Impuls voor duurzaam en goedkoop transport	135
30		Zeesluis Delfzijl Vernieuwen en verbreden (+ 15 meter)	Inlossen al vele jaren staande belofte	75

	PROJECT	MOTIVATIE/VOORDELEN	OPMERKINGEN/ TOELICHTING	miljoen €
31	Winschoterdiep Alle vijf klapbruggen vervangen door draaibruggen met draaipunt in de dijk;	• Doorvaartbreedte overal naar 27 m • Geschikt voor schepen van 3500 ton (norm voor hoofdvaarwegen; Lemmer-Delfzijl)	Inclusief uitbaggeren A.G. Wildervanckkanaal	25
31a	Waar nodig kanaal verdiepen/uitbaggeren	• Impuls voor scheepswerven! = nieuw en extra werk		
32	Werkhaven/droogdok Eemshaven Aanleg van een insteekhaven met sluisdeuren; afm. 50m breed, 500 m lang, >10,5 m diep.	• Werkhaven / droogdok voor scheepsonderhoud -sloop en laden/lossen; enz.; ook geschikt voor afbouw/onderhoud schepen Meyerwerft Papenburg	Ook prima geschikt om zinktunnel-elementen voor de aquaducten te bouwen, die dan drijvend naar de locatie kunnen worden getransporteerd	200
33	Aduarderdiep Uitbaggeren vanaf Van Starckenborghkanaal tot suikerfabriek Hoogkerk; twee bruggen verhogen	• Grotere schepen naar Suikerfabriek	Met aanleg zwaaiikom ontstaat ruimte voor schepen K1 5 tot 3500 ton	10
TOTAAL VAARWEGEN				675

Kostenraming: globaal in miljoenen euro's. De ramingen zijn gebaseerd op gemeten lengtes x gangbare eenheidsprijzen.

	PROJECT	MOTIVATIE/VOORDELEN	OPMERKINGEN/ TOELICHTING	miljoen €
LUCHTVAART				
Airport Eelde focus verleggen naar vracht; sluit beter aan aan bij kernkwaliteiten van de regio				
34	Luchthaven Eelde Geschikt maken voor vrachtluchten; Aanleg vrachtplatform; vrachthal; Verlengen landingsbaan met 500 m tot 3.000 m	• Impuls voor regionale economie en werkgelegenheid • Creëren van betere basis voor economisch gezonde exploitatie • Versterken positie/betekenis bloemenveiling Eelde en glastuinbouw • Nieuwe kansen verbonden bedrijvigheid in de omgeving (transport, post (TNT/ DHL/ UPS), hotels, opleidingen enz.); investeringen omgeving ca 25 miljoen.	Kansen voor opleidingen vliegtuigtechniek; op alle niveaus (voormalig LTS-HTS)	50
				25
		TOTAAL LUCHTVAART ca		75
		TOTAAL GENERAAL ca 6 miljard euro		
		spoor, ca		4200
		wegen, ca		855
		water, ca		675
		lucht, ca		75
				5.805

Kostenraming: globaal in miljoenen euro's. De ramingen zijn gebaseerd op gemeten lengtes x gangbare eenheidsprijzen.

